EUROOPA
KOMISJON

Brüssel, 24.7.2019
COM(2019) 370 final

KOMISJONI ARUANNE EUROOPA PARLAMENDILE JA NÕUKOGULE

siseturgu mõjutavate ja piiriülese tegevusega seotud rahapesu ja terrorismi rahastamise riskide hindamise kohta

{SWD(2019) 650 final}

1. SISSEJUHATUS

Neljanda rahapesuvastase direktiivi[1] artikliga 6 antakse komisjonile volitus koostada hinnang siseturgu mõjutava ja piiriülest tegevust hõlmava rahapesu ja terrorismi rahastamise riskide kohta ning ajakohastada oma aruannet seejärel iga kahe aasta järel (või sagedamini, kui see on asjakohane).Käesoleva aruandega ajakohastatakse komisjoni esimest riigiülest riskihinnangut, mis avaldati 2017. aastal.[2] Aruandes hinnatakse komisjoni soovituste rakendamist ja jätkuvaid riske, sealhulgas uute toodete ja sektorite puhul.

Aruandes analüüsitakse süsteemselt[3] rahapesu ja terrorismi rahastamise riske teatavate toodete ja teenuste puhul. Selles keskendutakse nii õigusraamistiku kui ka tõhusa kohaldamise puhul ELi tasandil tuvastatud haavatavustele ja esitatakse soovitusi nendega tegelemiseks.

Riigiüleses riskihindamises võetakse arvesse nõudeid neljandas rahapesuvastases direktiivis,[4] mis tuli üle võtta 2017. aasta juuliks. Uute riskimaandamismeetmete kindlaksmääramisel on prognoositud, et viienda rahapesuvastase direktiiviga,[5] mis tuleb üle võtta 2020. aasta jaanuariks, kaasneb veel muudatusi.

2. RIIGIÜLESE RISKIHINDAMISE TULEMUSED

Teise riigiülese riskihindamise käigus tegi komisjon kindlaks **47 toodet ja teenust,** mis võivad olla haavatavad rahapesu / terrorismi rahastamise riski suhtes; 2017. aastal oli neid 40. Need tooted ja teenused kuuluvad **11 sektorisse**, mis hõlmavad kümmet sektorit või toodet, mis määrati kindlaks neljandas rahapesuvastases direktiivis,[6] ning üht täiendavat toodete ja teenuste kategooriat, mis on riskihindamise seisukohast asjakohane[7].

---

[1] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. mai 2015. aasta direktiiv (EL) 2015/849, mis käsitleb finantssüsteemi rahapesu või terrorismi rahastamise eesmärgil kasutamise tõkestamist ning millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 648/2012 ja tunnistatakse kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2005/60/EÜ ja komisjoni direktiiv 2006/70/EÜ (ELT L 0849, 9.7.2018, lk 1).

[2] Komisjoni aruanne Euroopa Parlamendile ja nõukogule siseturgu mõjutavate ja piiriülese tegevusega seotud rahapesu ja terrorismi rahastamise riskide hindamise kohta (COM(2017) 340 final).

[3] Meetodi üksikasjalikum kirjeldus on esitatud sellele aruandele lisatud talituste töödokumendis SWD(2019) 650.

[4] Viies rahapesuvastane direktiiv on küll vastu võetud, aga selle ülevõtmistähtaeg pole veel möödunud. Ka 2017. aasta riigiülene riskihinnang koostati siis, kui neljas rahapesuvastane direktiiv oli vastu võetud, kuid selle ülevõtmistähtaeg polnud veel möödunud.

[5] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 30. mai 2018. aasta direktiiv (EL) 2018/843, millega muudetakse direktiivi (EL) 2015/849, mis käsitleb finantssüsteemi rahapesu või terrorismi rahastamise eesmärgil kasutamise tõkestamist, ning millega muudetakse direktiive 2009/138/EÜ ja 2013/36/EL (EMPs kohaldatav tekst); PE/72/2017/REV/1 (ELT L 156, 19.6.2018, lk 43–74).

[6] Krediidi- ja finantseerimisasutused, rahasiirdeteenuste osutajad, valuutavahetusasutused, väga suure väärtusega kaupade ja varadega kauplejad, kinnisvaraagendid, usaldusfondi- ja äriühinguteenuste pakkujad, audiitorid, välised raamatupidamisteenuse osutajad ja maksunõustajad, notarid ning muud sõltumatud õigusteenuse osutajad ja hasartmänguteenuste osutajad.

[7] See kategooria hõlmab suuri sularahakoguseid käitlevaid ettevõtjaid, virtuaalvääringuid, ühisrahastamist ja mittetulundusühendusi. Samuti hõlmab see teatavaid mitteametlikke vahendeid, näiteks selliseid, mida kasutatakse Hawala puhul ja mida kasutavad muud mitteametlike rahaliste väärtuste ülekande teenuste osutajad, ning nelja uut toodet/sektorit, mida 2017. aasta aruandes ei hinnatud: eraomandis sularahaautomaadid; professionaalne jalgpall; vabasadamad ning investoritele kodakondsuse ja elamisloa andmise kavad.

2.1. Peamised riskid riigiülesel riskihindamisel käsitletud sektorites

2.1.1. Sularaha ja rahalaadsed varad

Õiguskaitseasutuste järeldustest ilmneb, et kuigi tarbijad kasutavad sularaha aina vähem, on see endiselt kurjategijate eelistatud rahapesuvahend, sest nad saavad kasutada sularaha selleks, et vahendeid kiiresti ühest kohast teise viia, ka õhuteed pidi. Sularaha kasutamine on peamine põhjus kahtlasi tehinguid käsitlevate teadete esitamiseks.

Kurjategijad, kes saavad sularahatulu, soovivad viia tulu paikadesse, kus seda on lihtsam seaduslikku majandustegevusse lõimida, st paikadesse, mida iseloomustab valdav sularaha kasutamine, nõrk järelevalve finantssüsteemi üle ja ranged pangasaladuste eeskirjad.

Pärast 2017. aasta riigiülese riskihindamise tegemist on asjaomast õigusraamistikku tugevdatud. Neljandas rahapesuvastases direktiivis käsitletakse kauplejaid, kes teevad või saavad vähemalt 10 000 euro väärtuses sularahamakseid. Liikmesriigid võivad kehtestada madalamad künnised, täiendavad üldpiirangud sularaha kasutamisele ja rangemad sätted.

Alates 3. juunist 2021 kohaldatava läbivaadatud sularaha kontrollimise määrusega[8] laiendatakse kohustust, et iga ELi sisenev või EList lahkuv kodanik, kes kannab endaga kaasas vähemalt 10 000 euro väärtuses sularaha, peab selle tollile deklareerima. Samuti laiendatakse määrusega sularaha määratlust, et see hõlmaks lisaks pangatähtedele muid maksevahendeid või suure likviidsusega kaupu, nagu tšekid, reisitšekid, ettemaksekaardid ja kuld.

Sularahaga sarnaste omadustega varad (nt kuld, teemandid) või suure väärtusega elustiilikaubad (nt kultuuriväärtused, autod, ehted, kellad) on nõrgast kontrollist tingituna samuti suure riskiga. Eraldi on väljendatud muret antiikesemete ja muude kunstiteoste röövimise ja kaubanduse pärast. Sellega seoses täiendatakse äsja vastu võetud määrusega kultuuriväärtuste impordi kohta ELi praegust kultuuriväärtustega kauplemise õigusraamistikku, mis oli seni hõlmanud õigusakte üksnes kultuuriväärtuste ekspordi kohta ja ELi riigi territooriumilt ebaseaduslikult väljaviidud kultuuriväärtuste tagastamise kohta[9].

2.1.2. Finantssektor

Aruandes ELi krediidiasutustega seotud hiljutiste väidetavate rahapesujuhtumite hindamise kohta määrati kindlaks tegurid, mis aitasid kaasa viimastele rahapesujuhtumitele ELi pankades, ja neist juhtumitest õpitu, et aidata kaasa edasiste poliitikameetmete võtmisele. Aruandes hinnatakse vigu seoses krediidiasutuste rahapesuvastaste meetmetega ning juhitakse tähelepanu probleemidele, mida seostatakse riigi tasandi eri lähenemisviisidega rahapesu / terrorismi rahastamise tõkestamise järelevalve valdkonnas (vt punkt 2.2.3).

Mõne muu finantssektori allsektori või finantstootega, mis on seotud sularahaga (nt valuutavahetuspunktid, rahaülekanded ja mõned e-raha tooted), kaasneb endiselt

[8] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. oktoobri 2018. aasta määrus (EL) 2018/1672, mis käsitleb liitu toodava või liidust välja viidava sularaha kontrolli ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 1889/2005 (ELT L 284, 12.11.2018, lk 6–21).

[9] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. aprilli 2019. aasta määrus (EL) 2019/880, mis käsitleb kultuuriväärtuste sissetoomist ja importi; PE/82/2018/REV/1 (ELT L 151, 7.6.2019, lk 1–14).

märkimisväärne rahapesurisk, eriti nende edastamiskanalites agentide või levitajatena tegutsevate kolmandate isikute ebaausa käitumise korral[10].

Sellist uute tehnoloogiate (finantstehnoloogia[11]) kasutamine, mis võimaldavad teha kiireid ja anonüümseid tehinguid üha enam vahetu kontaktita ärisuhete raames, annab küll märkimisväärset kasu, kuid võib hõlmata suuremat riski juhul, kui hoolsusmeetmeid kliendi suhtes ja tehingute seiret ei rakendata edastamiskanalis tõhusalt[12].Viienda rahapesuvastase direktiivi sätted virtuaalvääringute ja rahakotiteenuse pakkujate kohta on esimene reguleeriv meede, aga selliste vahendite suurenevast kasutamisest tulenevad suuremad riskid ja vaja võib olla täiendavaid reguleerivaid meetmeid.

2.1.3. Mittefinantssektor ja -tooted – teatavad mittefinantsettevõtted ja -kutsealad

Tootjad, turustajad, õiguspraktikud ja muud mittefinantsasutused köidavad aina enam võimalike rahapesijate tähelepanu. Ühe uuringu kohaselt pestakse 20–30 % kogu kuritegelikul teel saadud rahast mittefinantssektoris[13].Üldiselt peetakse selle sektori avatust riskidele seega suureks kuni väga suureks.

Suutmatus teha kindlaks kliendi tegelik tulusaaja paistab olevat peamine puudujääk selles sektoris. Ärisuhtesse astudes ei mõista mõned osalised alati täielikult „tegeliku tulusaaja“ mõistet või ei kontrolli tema isikusamasust.

Liikmesriik võib määrata iseregulatsiooni organid tegema järelevalvet maksunõustajate, audiitorite, väliste raamatupidamisteenuse osutajate, notarite ja muude sõltumatute õigusteenuse osutajate ning kinnisvaraagentide tegevuse üle[14].Liikmesriigid võivad anda neile organitele ülesande võtta kohustatud isikutelt vastu kahtlaseid tehinguid käsitlevaid teateid ja saata need rahapesu andmebüroodele. Mõned kohustatud isikud ja iseregulatsiooni organid ei teata aga rahapesu andmebüroodele paljudest kahtlastest tehingutest, eriti teatavates liikmesriikides. See võib tähendada, et kahtlaseid tehinguid ei tuvastata ja neist ei teatata nõuetekohaselt. Kuna neljandasse rahapesuvastasesse direktiivi hõlmati mittefinantssektori ja -toodetega seotud kohustatud isikud, tuleb selgitada, et asjakohaste meetmete nõuetekohane rakendamine ei mõjuta kutsesaladuse põhimõtet[15].

---

[10] 2019. aasta aprillis avaldas Euroopa Pangandusjärelevalve arvamuse selliste makseasutuse ja e-raha asutuste luba käsitlevate teadete laadi kohta, kes kasutavad muus liikmesriigis asuvaid agente ja levitajaid: https://eba.europa.eu/-/eba-publishes-opinion-on-the-nature-of-passport-notifications-for-agents-and-distributors-of-e-money.

[11] Finantstehnoloogia viitab tehnoloogiapõhistele ja tehnoloogiaga toetatavatele finantsteenustele. Reguleerimistehnoloogia (RegTech) tähendab uute tehnoloogiate kasutuselevõttu, et hõlbustada regulatiivsete nõuete täitmist.

[12] Neid riske võib olla võimalik tõhusalt maandada ning füüsiliste ja juriidiliste isikute kaugidentimine ja nende andmete kontrollimine võib olla võimalik, kui tuginetakse määruses (EL) nr 910/2014 sätestatud e-identimise vahenditele ja piisavale usaldusväärsuse tasemele.

[13] Saksamaa, hindajad Bussmann, K.-D. ja M. Vockrodt, „*Geldwäsche-Compliance im Nicht-Finanzsektor:Ergebnisse aus einer Dunkelfeldstudie*“, 2016, Compliance-Berater 5: lk 138– 143).

[14] Neljandas rahapesuvastases direktiivis on iseregulatsiooni organ määratletud kui organ, mis esindab kutsealade liikmeid või millel on roll kutsealade reguleerimisel teatavate järelevalve- või kontrolliülesannete täitmisel ja kutsealaste normide täitmise tagamisel.

[15] Kutsesaladus on ELi tasandil tunnustatud põhimõte ning see kajastab habrast tasakaalu, mis tuleneb Euroopa Kohtu kohtupraktikast seoses õigusega õiglasele kohtumenetlusele (C-305/05), mis omakorda kajastab Euroopa Inimõiguste Kohtu ja põhiõiguste harta (nt artikkel 47) põhimõtteid. Samas on juhtumeid, mil nende kutsealade esindajad viivad mõnikord ellu tegevust, mis on selgelt kaetud kutsesaladusega (nt oma kliendi õiguslikku seisukohta kinnitades või oma klienti kohtumenetluses kaitstes või esindades), ning samal ajal tegevust, mis kutsesaladusega kaetud ei ole, näiteks

Pärast ekspertidega konsulteerimist paistab, et ka kinnisvarasektor on aina enam avatud olulisele rahapesuriskile. Muud tavapärased tulu pesemise vahendid on ülemääraste arvete esitamine kaubanduses ja fiktiivsed laenutehingud. Õiguskaitseasutused peavad neid riske olulisteks.

2.1.4. Hasartmängusektor

Neljanda rahapesuvastase direktiivi kohaselt on kõik hasartmänguteenuste osutajad kohustatud isikud; samas võivad liikmesriigid otsustada võimaldada hasartmänguteenuste osutajatele (v.a kasiinod) täielikke või osalisi vabastusi, tuginedes tõendatud väiksele riskile. Leitakse, et teatavad hasartmängutooted on väga suurel määral rahapesuriskidele avatud. Traditsiooniliste kihlvedude ja pokkeri puhul[16] tundub see olevat tingitud ebatõhusast kontrollist. Interneti hasartmängude puhul on risk suur, kuna tehinguvooge on väga palju ja näost näkku suhtlemist vähe. Ehkki kasiinodega kaasneb iseenesest suur risk, on nende reguleerimine rahapesu ja terrorismi rahastamise vastase võitluse raamistikuga alates 2005. aastast aidanud riske maandada.

Loteriide ja mänguautomaatide (väljaspool kasiinosid) puhul on rahapesu / terrorismi rahastamise risk mõõdukas. Loteriide jaoks on välja töötatud teatavad kontrollid, eelkõige selleks, et hoida ära suurte võitudega seotud riske. Traditsioonilist bingolotot peetakse väikese rahapesu / terrorismi rahastamise riskiga valdkonnaks tingituna selle suhteliselt väikestest panustest ja võitudest.

2.1.5. Vahendite kogumine ja ülekandmine mittetulundusühenduste kaudu

Käesolevas aruandes käsitletakse selliseid mittetulundusühenduste kategooriaid, mis on määratletud rahapesuvastase töökonna soovituses[17].Riskistsenaarium on seotud asjaoluga, et mittetulundusühendused koguvad ja kannavad vahendeid üle partneritele/kasusaajatele nii liidus kui ka väljaspool liitu.

Riskianalüüsi tegemist ohtude seisukohast raskendab sektori mitmekesisus. Nii-öelda väljenduslikud mittetulundusühendused[18] on teataval määral haavatavad, sest neisse võivad sisse imbuda kuritegelikud või terroriorganisatsioonid, mis võivad peita tegelikku tulusaajat, muutes vahendite kogumise jälgimise raskemaks.

Mõned nii-öelda teenustega seotud mittetulundusühendused[19] on oma tegevuse olemusest tingituna otsesemalt haavatavad. See tuleneb asjaolust, et need võivad olla seotud rahastamisega konfliktipiirkondadele või kolmandatele riikidele (või neist piirkondadest

---

õigusnõustamine äriühingute asutamise, tegutsemise või juhtimise kontekstis. Konfidentsiaalsuse, kutsesaladuse ja ametisaladuse mõiste ulatus erineb riigiti ning selgitada tuleks praktilist alust, millele tuginedes on võimalik see kaitse tühistada. Sellega seoses on 2017. aasta riigiüleses riskihinnangus esile tõstetud mured endiselt põhjendatud.

[16] See tähendab, et interneti hasartmängude asemel toimuvad kihlveod ja pokkerimängud selleks ette nähtud ruumides.

[17] „Juriidiline isik või õiguslik üksus või organisatsioon, kes tegeleb peamiselt raha kogumise ja/või väljamaksmisega heategevuslikel, usulistel, kultuurilistel, haridus-, sotsiaal- või solidaarsuseesmärkidel või muude heategude tegemisega.“ http://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/reports/BPP-combating-abuse-non-profit-organisations.pdf.

[18] Väljenduslikud mittetulundusühendused tegelevad peamiselt väljendusliku tegevusega, mis hõlmab spordile ja meelelahutusele, kunstile ja kultuurile, huvide esindamisele ja propageerimisele suunatud programme.

[19] Teenustega seotud mittetulundusühendused tegelevad mitmesuguse tegevusega, näiteks elamu-, sotsiaal-, haridus- või tervishoiuteenuste osutamisega.

või riikidest), mille puhul komisjon on tuvastanud rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise korras strateegilisi puudujääke[20].Mittetulundusühendused on erakordselt tähtsad humanitaarabi andmisel kogu maailmas[21]. Et kaitsta selle abi õiguspäraseid eesmärke, on mittetulundusühendustel vaja rohkem teavet terrorismi rahastamise riskide kohta, et olla neist teadlikum. Komisjon käivitab 2019. aastal projektikonkursi ettevalmistava projekti jaoks, milles keskendutakse suutlikkuse suurendamisele, programmilisele arengule ning teabevahetusele rahapesu ja terrorismi rahastamise vastase võitluse kontekstis.

Reguleeritud finantsteenuste osutajad võivad suhtuda vastumeelselt teatavate mittetulundusühendustega koostöö tegemisse, et riske vähendada. Sellega võib kaasneda majanduslik tõrjutus või asjaolu, et kliendid, keda teenindamast keelduti, hakkavad kasutama põrandaaluseid pangandus- või ülekandeteenuseid.

2.1.6. Uued tooted/sektorid

Aruandes vaadeldakse mitut uut toodet või sektorit, mis tuvastati hiljutiste avalikult teatatud juhtumite puhul ja õiguskaitseasutuste operatsioonide käigus. Leiti, et peale finantstehnoloogia, valuutavahetusplatvormide ja rahakotiteenuse osutajate (vt punkt 2.1.2) on professionaalne jalgpall, vabasadamad ning investoritele kodakondsuse ja elamisloa andmise kavad (n-ö kuldsed passid/viisad) uued sektorid, millega kaasnevad riskid.

2.1.6.1. Uute sektorite ülevaade

2.1.6.1.1. Professionaalne jalgpall

Spordiga seotud riske on ELi tasandil pikka aega tunnistatud[22].Professionaalset jalgpalli on hinnangus käsitletud, sest kuigi see on populaarne spordiala, on see ka ülemaailmne majandusharu, millel on oluline majanduslik mõju. Professionaalse jalgpalli keerukas korraldus ja läbipaistvuse puudumine on loonud soodsad tingimused ebaseaduslike ressursside kasutamiseks. Sellesse spordialasse investeeritakse küsitavaid rahasummasid, saamata ilmset ega seletatavat rahalist tulu või kasu.

2.1.6.1.2. Vabasadamad

Vabasadam on liidu tolliterritooriumi osa, mille on määranud liikmesriik. Vabasadamad on seaduslikud, aga nende puhul tuleb järgida ELi riigiabi eeskirju ja äriühingute

[20] Komisjoni 14. juuli 2016. aasta delegeeritud määrus (EL) 2016/1675, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2015/849, määrates kindlaks suure riskiga kolmandad riigid, kus esineb strateegilisi puudusi.

[21] Kooskõlas komisjoni võetud rahvusvaheliste poliitiliste kohustustega, mille eesmärk on edendada tõhusust ja tulemuslikkust, antakse ELi humanitaarabi aina enam rahaülekannetena. Kogu ELi humanitaarabi puhul antakse rahalisi vahendeid alati humanitaarpartnerite kaudu, nagu ÜRO ja rahvusvahelised humanitaarvaldkonna vabaühendused. Selliseid humanitaarabioperatsioonidega seotud rahaülekandeid käesolevas hinnangus ei käsitleta.

[22] 2007. aasta juuli valges raamatus spordi kohta märgiti, et spordi ees seisavad uued ohud ja väljakutsed, nagu kaubanduslik surve, noorte sportlaste ekspluateerimine, doping, korruptsioon, rassism, ebaseaduslikud hasartmängud, vägivald, rahapesu ja muud spordialale kahjulikud tegevused (Euroopa Komisjon, Valge raamat spordi kohta, KOM(2007) 391 lõplik, 11.7.2007).

maksustamise käitumisjuhendit[23]. Vabasadamatega võib kaasneda võltsimisrisk, sest need võimaldavad võltsijatel saadetisi lossida, lasti ja nendega seotud dokumente kohandada või muul viisil muuta ning seejärel reeksportida tooteid ilma tolli sekkumiseta, varjates seeläbi kauba laadi ja algset tarnijat.

Vabasadamate kuritarvitamine võib hõlmata intellektuaalomandi õiguste rikkumist ning käibemaksupettust, korruptsiooni ja rahapesu. Enamikus ELi vabasadamates või tolliladudes (v.a Luksemburgi Freeport) pole kättesaadav täpne teave tegelike tulusaajate kohta. Viienda rahapesuvastase direktiivi kohaselt saavad vabasadamate käitajatest ja muudest kunstituru osalistest kohustatud isikud ning seega peavad nad rakendama kliendi suhtes hoolsusmeetmeid.

2.1.6.1.3. Investoritele kodakondsuse ja elamisloa andmise kavad

Viimastel aastatel on suurenenud selliste kavade arv, millega riigid meelitavad ligi investeeringuid, andes investoritele kodakondsuse või elamisõiguse. Muret on väljendatud turvalisuse, rahapesu, maksudest kõrvalehoidumise ja korruptsiooniga seotud riskide üle.

2019. aasta jaanuaris avaldas komisjon aruande riiklike kavade kohta, millega antakse investoritele liidu kodakondsus[24]. Pärast aruande avaldamist lõi komisjon liikmesriikide ekspertide rühma, mille ülesanne on analüüsida riske, mis tulenevad investoritele kodakondsuse ja elamisloa andmise kavadest ning tegeleda läbipaistvuse ja juhtimise küsimustega.

Viiendas rahapesuvastases direktiivis nõutakse kliendi suhtes rakendatavate tugevdatud hoolsusmeetmete kohaldamist kolmandate riikide kodanike suhtes, kes taotlevad liikmesriigis elamisõigust või kodakondsust kapitali eest või varasse, riigivõlakirjadesse või äriühingutesse investeerimise eest.

2.2. Kõikidele sektoritele ühised horisontaalsed haavatavused

2.2.1. Finantstehingute anonüümsus

Kurjategijad püüavad oma tegevusest jälgi mitte maha jätta ja jääda märkamatuks. Leitakse, et eriti suur on risk sektorites, kus tehakse väga palju sularahatehinguid, näiteks sularahamakseid aktsepteerivate kaupade ja teenustega kauplejate ning suurtes nimiväärtustes rahatähtedes, näiteks 500-eurostes[25] ja 200-eurostes rahatähtedes makseid aktsepteerivate ettevõtjate puhul.

Finantstooted, mis pakuvad teatavatel asjaoludel sarnast anonüümsust (nt mõned e-rahatooted, virtuaalvaluutad või reguleerimata ühisrahastamisplatvormid), on samuti rahapesu / terrorismi rahastamise suhtes haavatavad. Sama kehtib varade suhtes nagu kuld ja teemandid, mis on lihtsasti kaubeldavad, mida saab turvaliselt hoiustada ja kergesti üle anda.

---

[23] ECOFIN asutas 9. märtsil 1998 käitumisjuhendi töörühma (äriühingute maksustamine). Töörühm tegeleb peamiselt äriühingute maksustamise käitumisjuhendiga (mis võeti vastu 1997. aasta detsembris) hõlmatud maksumeetmete hindamisega ja neid meetmeid käsitleva teabe jagamise järelevalvega.

[24] Komisjoni aruanne Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele: Investoritele kodakondsuse ja elamisloa andmise kavad Euroopa Liidus, COM(2019) 12 final, 23.1.2019

[25] Euroopa Keskpank on otsustanud lõpetada 500-eurose rahatähe tootmise ja emiteerimise https://www.ecb.europa.eu/press/pr/date/2016/html/pr160504.en.html.

2.2.2. Tegeliku tulusaaja tuvastamine ja juurdepääs tegeliku tulusaaja andmetele

Kurjategijad kasutavad finantssüsteemi selleks, et paigutada oma kuritegelik tulu finantsturgudele, kinnisvarasse või seaduslikku majandusse struktuursemalt kui sularaha- või anonüümsete finantstehingute kaudu. Kõikides sektorites on oht, et organiseeritud kuritegelikud ühendused või terrorirühmitused imbuvad või integreeruvad nende ettevõtmistesse või omandavad need. Kurjategijate tavapärane meetod on luua varifirmasid, usaldusfonde või keerulisi ettevõttestruktuure, et varjata oma identiteeti. See ei piirdu teatavate jurisdiktsioonide ega teatavat liiki juriidiliste isikute või õiguslike üksustega. Nende tegude toimepanijad kasutavad kõige mugavamaid, lihtsamaid ja turvalisemaid vahendeid sõltuvalt oma asjatundlikkusest, asukohast ja asjaomase jurisdiktsiooni turutavadest.

Viimastel aastatel on pööratud üha suuremat tähelepanu vajadusele tagada tegeliku tulusaaja tõhus tuvastamine nii ELis kui ka rahvusvahelisel tasandil, seda rahapesuvastase töökonna ning Majanduskoostöö ja Arengu Organisatsiooni maksualase läbipaistvuse ülemaailmse foorumi kaudu[26]. Direktiiv halduskoostöö kohta otseste maksude valdkonnas[27] hõlbustab liikmesriikide maksuhaldurite vahelist teabevahetust.

Enamik liikmesriike on loonud tegelike tulusaajate kohta teabe kogumiseks keskregistri või andmebaasi, kuigi viienda rahapesuvastase direktiiviga on pikendatud registrite loomise tähtaega 2020. aasta jaanuarini. Nimetatud direktiiviga nähakse ühtlasi ette suurem läbipaistvus ja parem juurdepääs tegelikke tulusaajaid käsitlevale teabele.

Endiselt on aga alles olulised nõrgad kohad:

- kurjategijad võivad kasutada kolmandates riikides registreeritud keerulisi ettevõttestruktuure, kuna rahapesuvastases direktiivis ette nähtud registrid puudutavad üksnes liikmesriikide juriidilisi isikuid ja õiguslikke üksusi;
- kurjategijad võivad tahtlikult kasutada valeteavet või võltsitud dokumente, et oma identiteeti varjata;
- tegelike tujusaajate riiklike registrite puhul võib esineda puudujääke nende tehnilise rakendamise või haldamise valdkonnas; kurjategijad võivad viia oma äritegevuse üle vähem tõhusa raamistikuga liikmesriikidesse.

2.2.3. Järelevalve siseturul

Rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise järelevalveasutused vastutavad jälgimise eest, kas erasektoris täidetakse kohustusi nõuetekohaselt. Enamikus liikmesriikides teevad sellist krediidi- ja finantsasutuste järelevalvet asutused, kes tegelevad ka usaldatavusnõuete täitmise järelevalvega. Mõnes muus liikmesriigis vastutavad selle ülesande eest rahapesu andmebürood.

Aruandes ELi krediidiasutustega seotud hiljutiste väidetavate rahapesujuhtumite hindamise kohta analüüsitakse järelevalveasutuste võetud meetmeid ja esitatakse võetud meetmete kohta järeldused rahapesu / terrorismi rahastamise vastase võitluse seisukohast ja ka usaldatavusnõuete täitmise seisukohast. Aruandes keskendutakse asutuste

[26] http://www.oecd.org/tax/transparency/beneficial-ownership-toolkit.pdf.

[27] Nõukogu 15. veebruari 2011. aasta direktiiv 2011/16/EL maksustamisalase halduskoostöö kohta ja direktiivi 77/799/EMÜ kehtetuks tunnistamise kohta (ELT L 64, 11.3.2011, lk 1–12).

volitustele, korraldusele ja vahenditele, kohalike üksuste järelevalvele, piiriüleste üksuste järelevalvele ja järelevalvemeetmete tõhususele.

Mittefinantssektorites võivad liikmesriigid lubada iseregulatsiooni organitel täita järelevalvefunktsioone maksunõustajate, audiitorite, väliste raamatupidamisteenuse osutajate, notarite ja muude sõltumatute õigusteenuse osutajate ning kinnisvaraagentide seas. Analüüs näitab, et suures enamikus liikmesriikides on nendes sektorites järelevalves puudusi seoses kontrolli, suuniste ja õigusteenuste osutajate teatamisega eelkõige rahapesu andmebüroodele.

2.2.4. Rahapesu andmebüroode vaheline koostöö

Rahapesu andmebüroode platvormi[28] 2016. aasta detsembri ülevaatlikus aruandes[29] on tehtud kindlaks takistused teabele juurdepääsul, teabe vahetamisel ja kasutamisel ning rahapesu andmebüroode tegevusega seotud koostööl. Oma 2017. aasta riigiülesese riskihindamise aruandes[30] esitas komisjon maandamismeetmed ja juhtis tähelepanu lisavõimalustele rahapesu andmebüroode vahelise koostöö täiustamiseks[31].Kavandatud meetmeid on osaliselt käsitletud viiendas rahapesuvastases direktiivis. Parandatud on juurdepääsu kohustatud isikute või pädevate asutuste valduses olevale teabele ning selgitatud on teatavaid aspekte seoses rahapesu andmebüroode ülesannetega ja nendevahelise teabevahetusega.

Aruandes rahapesu andmebüroode vahelise koostöö kohta[32] tehakse kindlaks praegused puudujäägid ja hinnatakse võimalusi koostööraamistiku edasiseks täiustamiseks.

2.2.5. Muud kõikidele sektoritele ühised haavatavused

Riigiülene riskihindamine on näidanud, et kõikides nimetatud sektorites esineb veel mõningaid haavatavusi:

- kurjategijate sisseimbumine – kurjategijad võivad saada kohustatud isiku omanikuks või otsida kohustatud isikuid, mis soovivad neid nende rahapesuga seotud tegevuses abistada. See tingib sobivuse ja nõuetekohasuse kontrollimise vajalikkuse direktiiviga hõlmatud finantssektorites;
- võltsimine – tänapäevase tehnoloogiaga on dokumente võltsida järjest lihtsam ning kõik sektorid üritavad luua töökindlaid mehhanisme võltsingute tuvastamiseks;
- ebapiisav teabevahetus avaliku ja erasektori vahel – jätkuv vajadus paremate mehhanismide järele, mille abil kohustatud isikud saaksid rahapesu andmebüroodelt tagasisidet;

---

[28] Mitteametlik rühm, mille komisjon moodustas 2006. aastal ja mis ühendab liikmesriikide rahapesu andmebüroosid. http://ec.europa.eu/transparency/regexpert/.

[29] Ülevaatliku aruande koostamisega tegeles sihtotstarbeline rühm, mida juhtisid Itaalia rahapesu andmebürood (*Unità di Informazione Finanziaria per l'Italia* – UIF) ning Prantsusmaa (*Traitement du Renseignement et Action Contre les Circuits Financiers Clandestins* / TRACFIN), Poola (*Generalny Inspektor Informacji Finansowej* / GIIF) ja Rumeenia (*Oficiul Nacional de Prevenire si Combatere a Spalarii Banilor* / ONPCSB) rahapesu andmebüroode esindajad. Ühendkuningriigi rahapesu andmebüroo (*National Criminal Agency*) panustas projekti selle algetapis.

[30] Komisjoni talituste töödokument, mis on lisatud dokumendile „Komisjoni aruanne Euroopa Parlamendile ja nõukogule siseturgu mõjutavate ja piiriülese tegevusega seotud rahapesu ja terrorismi rahastamise riskide hindamise kohta", SWD(2017 241 final, lk 196–198.

[31] Komisjoni talituste töödokument ELi rahapesu andmebüroode vahelise koostöö parandamise kohta, SWD (2017) 275, 26.6.2017.

[32] COM(2019) 371.

- ebapiisavad ressursid ning ebapiisav riskiteadlikkus ja oskusteave rahapesu / terrorismi rahastamise tõkestamise normide rakendamiseks – ehkki mõned kohustatud isikud investeerivad keerulisematesse vastavuse tagamise vahenditesse, on paljudel neist piiratum teadlikkus ning vähem vahendeid ja suutlikkust selles valdkonnas, ning
- finantstehnoloogiast tulenevad riskid – internetipõhiste teenuste kasutamine peaks digitaalmajanduses eeldatavasti veelgi suurenema, suurendades ka nõudlust e-identimise järele. E-identimise kasutamine ja usaldusväärsus on sel puhul väga olulised.

3. MAANDAMISMEETMED

3.1. Viienda rahapesuvastase direktiivi kohased maandamismeetmed

Viienda rahapesuvastase direktiiviga, mis tuleb üle võtta 2020. aasta jaanuariks, tagatakse ELile vahendid, millega on võimalik tõhusamalt vältida ELi finantssüsteemi kasutamist rahapesuks / terrorismi rahastamiseks, eelkõige järgmise kaudu:

- parandades läbipaistvust äriühingute tegelike tulusaajate avalike registritega ning usaldusfondide ja muude õiguslike üksuste avalike registritega;
- piirates virtuaalvääringute, rahakotiteenuse pakkujate ja ettemaksekaartidega kaasnevat anonüümsust;
- laiendades suure riskiga riikide hindamise kriteeriume ning parandades neis riikides asuvate isikutega tehtavate finantstehingute suhtes rakendatavaid kaitsemeetmeid;
- nõudes liikmesriikidelt pangakontode keskregistrite või kesksete andmeotsingusüsteemide loomist;
- parandades rahapesuvastaste järelevalveasutuste vahelist koostööd ja teabevahetust ning nende koostööd ja teabevahetust usaldatavusnõuete täitmise järelevalve tegijate ja Euroopa Keskpangaga.

Nende meetmetega vähendatakse eeldatavalt veel enam riske asjaomaste sektorite ja toodete puhul. Komisjon kontrollib uute sätete järgimist ja avaldab 2021. aasta keskel rakendamisaruande.

3.2. Juba kehtestatud või kavandatavad ELi tasandi maandamismeetmed

3.2.1. Seadusandlikud meetmed

Enamik 2017. aasta riigiüleses riskihinnangus osutatud seadusandlikke meetmeid on vastu võetud, eelkõige viies rahapesuvastane direktiiv, uus sularaha kontrollimise määrus,[33] direktiiv rahapesu vastu võitlemise kohta kriminaalõiguse abil[34] ja määrus kultuuriväärtuste impordi kohta[35].Direktiivis, mis käsitleb juurdepääsu finants- ja muule teabele,[36] on ette nähtud pädevate asutuste, sealhulgas maksuhaldurite,

[33] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. oktoobri 2018. aasta määrus (EL) 2018/1672, mis käsitleb liitu toodava või liidust välja viidava sularaha kontrolli ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 1889/2005 (ELT L 284, 12.11.2018, lk 6–2).

[34] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. oktoobri 2018. aasta direktiiv (EL) 2018/1673 rahapesu vastu võitlemise kohta kriminaalõiguse abil (ELT L 284, 12.11.2018, lk 22–30).

[35] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. aprilli 2019. aasta määrus (EL) 2019/880, mis käsitleb kultuuriväärtuste sissetoomist ja importi; PE/82/2018/REV/1 (ELT L 151, 7.6.2019, lk 1–14).

[36] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. juuni 2019. aasta direktiiv (EL) 2019/1153, millega kehtestatakse normid finants- ja muu teabe kasutamise hõlbustamiseks teatavate kuritegude tõkestamisel, avastamisel,

korruptsioonivastaste asutuste ja kriminaaltulu jälitamise talituste otsejuurdepääs pangakontode riiklikele keskregistritele või kesksetele andmeotsingusüsteemidele.

Euroopa järelevalveasutuste määruste[37] läbivaatamisega laiendati Euroopa Pangandusjärelevalve volitusi teabe kogumisel, analüüsimisel ja edasisel levitamisel, tagamaks, et kõik asjaomased asutused jälgivad tõhusalt ja järjepidevalt rahapesuriske. Samuti on selgitatud ja tõhustatud Euroopa Pangandusjärelevalve volitust tegutseda, kui liidu õigust on rikutud. Viienda kapitalinõuete direktiivi[38] vastuvõtmisega kõrvaldatakse takistused usaldatavusnõuete täitmise järelevalve tegijate ja rahapesu / terrorismi rahastamise tõkestamise järelevalveasutuste vahelises koostöös.

3.2.2. Poliitikaalgatused

Komisjon moodustas 2017. aasta detsembris e-identimise ja kaugmeetodil oma klientide tundmaõppimise eksperdirühma[39].See eksperdirühm annab komisjonile erialast nõu, uurides küsimusi seoses e-identimise kavade ja muude uuenduslike digiprotsessidega, mida finantsteenuste osutajad kasutavad, et järgida rahapesuvastaseid eeskirju.

2018. aasta juunis avaldas komisjon aruande sularahamaksete piirangute kohta[40]. Aruandes järeldati, et sularahamaksete piirangud ei aitaks oluliselt kaasa terrorismi rahastamise probleemi lahendamisele, aga uuringu esialgsed tulemused osutavad, et suure väärtusega sularahamaksete keelul võib olla positiivne mõju rahapesuvastasele võitlusele.

3.2.3. Täiendavad toetavad meetmed

- Statistilise andmete kogumise parandamine.
- Kutsesaladuse põhimõttega hõlmatud kutsealal tegutsevate isikute koolitus, andes suuniseid ja praktilise ülevaate, et aidata neil tuvastada tehinguid, mis võivad olla seotud rahapesu / terrorismi rahastamisega, ning näidates neile, kuidas sellistel juhtudel toimida. Komisjon hindab võimalusi, mida saab kasutada selles sektoris õigusnormidega vastavuse parandamiseks kooskõlas asjakohase kohtupraktikaga. 2020. aasta alguses kavatsetakse alustada ELi rahastatud projektiga juristide koolitamiseks. 2018. aastal said notarid ELilt toetust koolitusvajaduse katmiseks rahapesu / terrorismi rahastamise vastase võitluse valdkonnas.
- Üldsuse teadlikkuse suurendamine rahapesu / terrorismi rahastamise riskidest.
- Hawala ja mitteametlike rahaliste väärtuste ülekande teenustega kaasnevate riskide edasine analüüs – probleemi ulatus ja võimalikud õiguskaitselahendused.

---

uurimisel ja nende eest vastutusele võtmisel ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu otsus 2000/642/JSK; PE/64/2019/REV/1 (ELT L 186, 11.7.2019, lk 122–137).

[37] Poliitiline kokkulepe saavutati 2019. aasta märtsis; Läbivaadatud määrusi pole käesoleva aruande koostamise ajal veel avaldatud.

[38] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. juuni 2006. aasta direktiiv 2006/48/EÜ krediidiasutuste asutamise ja tegevuse kohta (ELT L 177, 30.6.2006, lk 1–200) ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. juuni 2013. aasta direktiiv 2013/36/EL, mis käsitleb krediidiasutuste tegevuse alustamise tingimusi ning krediidiasutuste ja investeerimisühingute usaldatavusnõuete täitmise järelevalvet, millega muudetakse direktiivi 2002/87/EÜ ning millega tunnistatakse kehtetuks direktiivid 2006/48/EÜ ja 2006/49/EÜ (ELT L 176, 27.6.2013, lk 338–436).

[39] Eksperdirühma juhatab komisjon ning sellesse kuuluvad 21 liikmesriikide esindajat, sealhulgas reguleerivad asutused, järelevalveasutused ja identimisvaldkonna eksperdid ning 15 finantsasutuste ja tarbijaorganisatsioonide esindajat. Komisjoni 14. detsembri 2017. aasta otsus, C(2017) 8405 final. Rühm peaks esitama komisjonile arvamused, soovitused või aruanded 2019. aasta detsembriks.

[40] COM(2018) 483 final.

- Raha võltsimise edasine järelevalve ja selle võimalikud seosed rahapesuga. Komisjon tegi ettepaneku määruse kohta,[41] millega luuakse vahetus-, abi- ja koolitusprogramm euro kaitsmiseks võltsimise eest perioodil 2021–2027 (programm „Perikles IV“), ja määruse kohta,[42] millega laiendatakse eelnimetatud määruse kohaldamisala euroalasse mittekuuluvatele liikmesriikidele ning mis võetakse eeldatavalt vastu 2020. aastal.
- Edasine töö järelevalve tõhustamiseks ELis. Aruandes ELi krediidiasutuste hiljutiste väidetavate rahapesujuhtumite hindamise kohta osutatakse võimalikele lisameetmetele, millega saaks veel enam tugevdada ELi rahapesuvastast õigusraamistikku ning seeläbi ka pangandusliitu ja kapitaliturgude liitu.

4. SOOVITUSED

Olles hinnanud ajakohastatud õigusraamistiku põhjal riske, leiab komisjon, et ELi ja liikmesriikide tasandil tuleks võtta maandamismeetmeid, võttes arvesse järgmist:

- rahapesu / terrorismi rahastamise riski tasemed;
- vajadus võtta ELi tasandil meetmeid või soovitada liikmesriikidele meetmete võtmist (subsidiaarsus);
- vajadus regulatiivsete ja mitteregulatiivsete meetmete järele (proportsionaalsus) ning
- mõju eraelu puutumatusele ja põhiõigustele.

Lisaks on komisjon võtnud arvesse vajadust hoiduda sellest, et tema soovitusi võidaks kuritarvitada või vääralt tõlgendada, mis tooks kaasa tervete kliendirühmade kõrvalejätmise või kliendisuhete lõpetamise, võtmata täielikult ja nõuetekohaselt arvesse riskitaset asjaomases sektoris.

4.1. Soovitused Euroopa järelevalveasutustele

4.1.1. 2017. aasta riigiülese riskihindamise soovituste järelmeetmed

2017. aasta aruandes soovitas komisjon Euroopa järelevalveasutustel:

(1) suurendada teadlikkust rahapesu / terrorismi rahastamise riskidest ning teha kindlaks asjaomased meetmed, et parandada järelvalveasutuste suutlikkust rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise järelevalvel;

Euroopa järelevalveasutused on reageerinud järgmiselt:

- andes välja kaheksa tehniliste standardite eelnõud,[43] suunist[44] ja arvamust,[45] et toetada krediidi- ja finantsasutusi ja nende järelevalveasutusi rahapesu / terrorismi

[41] COM(2018) 369 final.

[42] COM(2018) 371 final.

[43] Need on regulatiivsete tehniliste standardite eelnõu keskse kontaktpunkti kohta, mille eesmärk on tugevdada finantskuritegude vastast võitlust (komisjoni 7. mai 2018. aasta delegeeritud määrus (EL) 2018/1108, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2015/849 regulatiivsete tehniliste standarditega, mis käsitlevad e-raha väljastajate ja makseteenuste pakkujate kesksete kontaktpunktide määramise kriteeriume ja nende kontaktpunktide ülesandeid (C/2018/2716, ELT L 203, 10.8.2018, lk 2–6); konsultatsioonidokument regulatiivsete tehniliste standardite kohta, mis käsitlevad keskset kontaktpunkti, mille eesmärk on tugevdada finantskuritegude vastast võitlust (JC-2017-08), ning Euroopa järelevalveasutuste ühine vastus Euroopa Komisjonile, milles käsitletakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. novembri 2014. aasta määruse (EL) nr 1286/2014 (mis käsitleb

rahastamise vastase võitluse riskipõhise lähenemisviisi tõhusal rakendamisel. Rahapesu / terrorismi rahastamise tõkestamise järelevalveasutuste vahelise koostöö tõhustamist käsitleva üheksanda dokumendi üle peetakse praegu nõu;

- tagades koolitused ja korraldades seminare riskipõhise lähenemisviisi rahapesu / terrorismi rahastamise vastase võitluse aspektide kohta ning riskipõhise järelevalve, e-raha riskide ja rahasiirde riskide kohta. Seminaridel osales üle 300 järelevalveasutuse kõigist liikmesriikidest, ning
- edendades teabe ja heade tavade vahetamist Euroopa järelevalveasutuste komiteede ja järelevalvenõukogude kaudu ning seades järelevalvetavade suhtes selged ootused seoses konkreetsete küsimustega, nt Panama dokumendid.

2018. aastal algatas Euroopa Pangandusjärelevalve mitmeaastase töötajate juhitud läbivaatamise, et analüüsida lähenemisviise, mida pädevad asutused rakendavad pankade rahapesu / terrorismi rahastamise tõkestamise järelevalve puhul; läbivaatamise eesmärk on teha kindlaks täiustamist vajavad valdkonnad ja parimad tavad, kõrvaldada puudused ning toetada riikide ametiasutuste jõupingutusi rahapesu / terrorismi rahastamise vastu võitlemisel liidu õiguse ja Euroopa järelevalveasutuste suuniste raamistikus. Läbivaatamise tulemusi võetakse arvesse nende koolituste sisus, mida Euroopa Pangandusjärelevalve kohustus 2019. aastal pakkuma, ning nende põhjal ajakohastatakse neljanda rahapesuvastase direktiivi artikli 48 lõike 10 kohaseid riskipõhise järelevalve suuniseid;

(2) tulla välja lisaalgatustega, et parandada koostööd järelevalveasutuste vahel;

2018. aasta novembris pidasid Euroopa järelevalveasutused nõu suuniste eelnõu üle, mille eesmärk on parandada koostööd rahapesu / terrorismi rahastamise tõkestamise järelevalveasutuste vahel. Suuniste eelnõus selgitatakse järelevalvealase koostöö ja teabevahetuse praktilisi aspekte ning sätestatakse eeskirjad, mida kohaldatakse rahapesu / terrorismi rahastamise tõkestamise uute järelevalvekolleegiumide suhtes. Suunised peaksid valmima 2019. aastal.

10. jaanuaril 2019 kiitsid Euroopa järelevalveasutused heaks mitmepoolse kokkuleppe, milles käsitletakse praktilisi aspekte, mis on seotud teabevahetusega oma järelevalveülesandeid täitva Euroopa Keskpanga ja ELi kõigi pädevate asutuste vahel, kes teevad järelevalvet selle üle, kas krediidi- ja finantsasutused täidavad rahapesu / terrorismi rahastamise vastu võitlemise kohustusi;

(3) töötada välja edasisi lahendusi ettevõtjate järelevalveks, kes tegutsevad tegevusloa andmise korra alusel;

Euroopa Pangandusjärelevalve on loonud rakkerühma, et selgitada, millal müügiesindajad ja levitajad, kes tegutsevad muus liikmesriigis kui see, kus määrav asutus on tegevusloa saanud, on „asutused“ direktiivi (EL) 2015/2366,[46]

---

kombineeritud jae- ja kindlustuspõhiste investeerimistoodete (PRIIPid) põhiteabedokumente) (ELT L 352, 9.12.2014, lk 1–23) artikli 8 lõike 5, artikli 10 lõike 2 ja artikli 13 lõike 5 kohase regulatiivsete tehniliste standardite eelnõu muutmist.

[44] Ühissuunised rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise järelevalve suhtes kohaldatava riskipõhise lähenemisviisi omaduste kohta (ESAs 2016 72); ühissuunised ühiskomitee konsultatsiooni kohta, mis käsitleb PRIIPe, millel on keskkonnaalased või sotsiaalsed eesmärgid (JC 2017 05), ning ühissuunised pangandus-, kindlustus- ja väärtpaberisektoriga seotud olulise osaluse omandamise ja suurendamise usaldatavushindamiseks (JC/GL/2016/01).

[45] Euroopa järelevalveasutuste ühisarvamus rahapesu ja terrorismi rahastamise riskide kohta (JC-2017-07) ning arvamus uuenduslike lahenduste kasutamise kohta krediidi- ja finantsasutustes (JC-2017-81).

[46] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. novembri 2015. aasta direktiiv (EL) 2015/2366 makseteenuste kohta siseturul, direktiivide 2002/65/EÜ, 2009/110/EÜ ning 2013/36/EL ja määruse (EL) nr 1093/2010 muutmise ning direktiivi 2007/64/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (ELT L 337, 23.12.2015, lk 35).

direktiivi 2009/110/EÜ[47] ja neljanda rahapesuvastase direktiivi tähenduses. Töö käib ja see viiakse eeldatavalt lõpule 2019. aastal;

(4) tagada ajakohastatud suunised sisejuhtimise kohta, et selgitada veelgi ootuseid seoses finantsasutuste vastavuskontrolli spetsialistide ülesannetga;

2017. aasta septembris otsustas Euroopa järelevalveasutuste rahapesu / terrorismi rahastamise vastase võitluse ühine allkomitee enda ja riiklike pädevate asutuste piiratud ressursse arvestades lükata edasi suuniste koostamise vastavuskontrolli spetsialistide ülesannete kohta ning keskenduda järelevalvealasele koostööle, mida peeti esmatähtsaks, sest selles valdkonnas olid riskid juba realiseerunud;

(5) anda investeerimisfondidele lisasuuniseid tegeliku tulusaaja kindlakstegemiseks, eriti olukordades, millega kaasneb suurem rahapesu või terrorismi rahastamise risk;

2017. aasta juunis avaldasid Euroopa järelevalveasutused riskitegurite kohta suunised,[48] milles käsitletakse kliendi suhtes rakendatavaid lihtsustatud ja tugevdatud hoolsusmeetmeid ning tegureid, mida krediidi- ja finantseerimisasutused peaksid arvesse võtma, kui nad hindavad üksikute ärisuhete ja juhutehingutega seotud rahapesu / terrorismi rahastamise riski.

Suunised hõlmavad valdkondlikke suuniseid investeerimisfondide pakkujatele ning neis sätestatakse ELi tasandil esimest korda meetmed, mida fondid ja fondivalitsejad peaksid võtma selleks, et täita kohustust rakendada kliendi suhtes hoolsusmeetmeid (sh seoses tegelike tulusaajatega), ning kirjeldatakse, kuidas kohandada meetmete ulatust lähtuvalt riskitundlikkusest;

(6) analüüsida tegevusega seotud rahapesu ja terrorismi rahastamise riske, mis on seotud äritegevuse/ärimudeliga ettevõttepanganduses, privaatpanganduses ja institutsionaalsete investeeringute sektoris ühelt poolt ning rahaliste väärtuste ülekande teenuste ja e-raha puhul teiselt poolt.

Euroopa Pangandusjärelevalve tegi kokkuvõtte järeldustest, mille pädevad asutused esitasid oma temaatilistes ülevaadetes krediidiasutuste ja investeerimisühingute kohta. Neid järeldusi kajastab ühisarvamus, milles käsitletakse liidu finantssüsteemi ohustavat rahapesu / terrorismi rahastamise riski ja mille Euroopa järelevalveasutused peavad esitama iga riigiülese riskihindamise kohta[49].

4.1.2. Praegune olukord

Euroopa järelevalveasutustele 2017. aasta üleriigilises riskihinnangus esitatud soovituste põhjal on meetmeid võetud, välja arvatud neljanda soovituse põhjal, mis puudutab ajakohastatud suuniste esitamist sisejuhtimise kohta, et selgitada veelgi ootusi seoses finantsasutuste vastavuskontrolli spetsialistide ülesannetega. Komisjon rõhutab, et neljas soovitus on veel vaja ellu viia.

---

[47] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. septembri 2009. aasta direktiiv 2009/110/EÜ, mis käsitleb e-raha asutuste asutamist ja tegevust ning usaldatavusnormatiivide täitmise järelevalvet ning millega muudetakse direktiive 2005/60/EÜ ja 2006/48/EÜ ning tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2000/46/EÜ (ELT L 267, 10.10.2009, lk 7).

[48] Direktiivi (EL) 2015/849 artikli 17 ja artikli 18 lõike 4 alusel koostatud ühissuunised, milles käsitletakse kliendi suhtes rakendatavaid lihtsustatud ja tugevdatud hoolsusmeetmeid ning tegureid, mida krediidi- ja finantseerimisasutused peaksid arvesse võtma, kui nad hindavad üksikute ärisuhete ja juhutehingutega seotud rahapesu ja terrorismi rahastamise riski; https://eba.europa.eu/documents/10180/1890686/Final+Guidelines+on+Risk+Factors+%28JC+2017+37%29.pdf.

[49] Vt punkt 2.2.3.

Peale selle kutsutakse Euroopa Pangandusjärelevalvet üles võtma asjakohaseid meetmeid ELi rahapesuvastases tegevuskavas, mis on lisatud nõukogu 4. detsembri 2018. aasta järeldustele[50].

4.2. Soovitused mittefinantsasutuste järelevalveasutustele

Mittefinantssektoris pole ELi tasandil asutusi, mis vastaks Euroopa järelevalveasutustele. Kooskõlas ELi rahapesuvastase raamistikuga võivad liikmesriigid lubada iseregulatsiooni organitel täita järelevalvefunktsioone maksunõustajate, audiitorite, väliste raamatupidamisteenuse osutajate, notarite ja muude sõltumatute õigusteenuse osutajate ning kinnisvaraagentide puhul.

Komisjon rõhutab 2017. aasta riigiüleses riskihinnangus iseregulatsiooni organitele antud soovitusi, eelkõige soovitust teha rohkem temaatilisi kontrolle, parandada aruandluse taset ning jätkata koolituste korraldamist, et tagada parem arusaamine riskidest ning rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise nõuetele vastavuse kohustustest.

4.3. Soovitused liikmesriikidele[51]

4.3.1. 2017. aasta riigiülese riskihindamise soovituste järelmeetmed

Neljanda rahapesuvastase direktiivi artikli 6 lõikes 4 on sätestatud, et kui liikmesriigid otsustavad mõnda soovitust mitte kohaldada, peaksid nad oma otsusest komisjoni teavitama ja seda otsust põhjendama („täida või selgita“). Seni pole ükski liikmesriik 2017. aasta soovituste puhul sellist teadet komisjonile esitanud.

Komisjon võttis liikmesriikidele 2017. aastal antud soovituste järelmeetmeid neljanda rahapesuvastase direktiivi ülevõtmise kontrollimisega, liikmesriikidele saadetud küsimustikega 2017. aasta soovituste järelmeetmete kohta ja riiklike riskihinnangute ajakohastamise kohta.

Mõne soovituse puhul ei saadud märkimisväärset tagasisidet või riikide ametiasutused rõhutasid piiratud aega soovituste rakendamiseks. Komisjon rõhutab vajadust praeguste jõupingutuste jätkamise või suurendamise järele. Samuti on oluline märkida, et viiendas rahapesuvastases direktiivis sätestatud juriidilised kohustused asendavad täielikult või osaliselt mõnda 2017. aasta aruande soovitust, eelkõige seoses tegelikke tulusaajaid puudutava teabe suurema läbipaistvusega, kliendi suhtes rakendatavate hoolsusmeetmete künniste alandamisega mõnes sektoris või kohustatud isikute loetelu laiendamisega.

(1) Riiklike riskihinnangute ulatus

2017. aasta aruandes märgiti suuri sularahakoguseid käitlevad ettevõtjad ja sularahamaksed, mittetulundusühenduste sektor ja e-raha tooted valdkondadena, mida liikmesriigid peaksid oma riiklikes riskihinnangutes nõuetekohaselt arvesse võtma ja kus nad peaksid määrama kindlaks asjakohased maandamismeetmed.

Enamik riike on võtnud oma riskihinnangutes arvesse riske, mis kaasnevad sularahatehingutega ning kultuuriväärtuste ja antiikesemetega kauplemisega ning

[50] Tuleb rõhutada, et kolme Euroopa järelevalveasutuse rolli ja volitusi suurendatakse märkimisväärselt uute seadusandlike ettepanekute kontekstis, mille suhtes saavutati poliitiline kokkulepe 2019. aasta märtsis (Euroopa järelevalveasutuste asutamismääruste ja nende rahapesuvastase võitluse mõõtme läbivaatamine), ning mainitud soovituste järelmeetmeid tuleks võtta üksnes juba kokkulepitud ressursside piires.

[51] Lisateavet konkreetseid tooteid/teenuseid käsitlevate soovituste kohta leiab komisjoni talituste töödokumendist SWD(2019) 650.

käsitlenud oma riskihinnangus mittetulundusühendusi ning e-raha toodete riske kooskõlas neljanda ja viienda rahapesuvastase direktiiviga.

Mitu liikmesriiki pole aga riiklikku riskihinnangut[52] vastu võtnud ning mõnes liikmesriigis pole asjaomaste toodetega kaasnevat riski käsitletud. Neid liikmesriike kutsutakse üles selle soovituse põhjal kiiresti tegutsema.

Käesolevas aruandes säilitatakse 2017. aasta soovitus ja kutsutakse kõiki liikmesriike üles käsitlema oma riiklikes riskihinnangutes riske, mis kaasnevad mainitud toodetega, ning esitama asjakohased maandamismeetmed.

(2) Tegelikud tulusaajad

2017. aasta aruandes soovitati liikmesriikidel tagada, et teave juriidiliste isikute ja õiguslike üksuste tegelike tulusaajate kohta on piisav, täpne ja ajakohane. Eelkõige tuleks välja töötada vahendid tagamaks, et hoolsusmeetmete rakendamisel kliendi suhtes tuvastatakse tegelik tulusaaja ning et sektorites, kus tegeliku tulusaaja varjamisega seotud riskid on kõige suuremad, tehakse tõhusat seiret ja järelevalvet.

Neljandas rahapesuvastases direktiivis sätestati liikmesriikide kohustus luua äriühingute, usaldusfondide ja sarnaste õiguslike üksuste tegelike tulusaajate registrid, aga viienda rahapesuvastase direktiiviga muudeti nende registrite ülevõtmise konteksti ja tähtaega. Enamik liikmesriike on komisjonile teatanud, et nad on nimetatud registrid loonud.

Käesolevas aruandes säilitatakse 2017. aasta soovitus ja innustatakse liikmesriike tagama viienda rahapesuvastase direktiivi tegelike tulusaajatega seotud sätete õigeaegne rakendamine[53].

(3) Asjakohased ressursid järelevalveasutustele ja rahapesu andmebüroodele

2017. aasta riigiüleses riskihinnangus kutsuti liikmesriike üles eraldama pädevatele asutustele piisavad vahendid. Enamik liikmesriike kinnitab, et nad on oma pädevatele asutustele piisavad vahendid eraldanud, nagu nõutud direktiivi artikli 48 lõikes 2. Aruanne ELi krediidiasutustega seotud hiljutiste väidetavate rahapesujuhtumite hindamise kohta näitab aga, et paljudes järelevalveasutustes oli suur töötajate puudus.

Käesolevas aruandes säilitatakse soovitus, et liikmesriigid peaksid selles valdkonnas oma jõupingutusi suurendama ja näitama, et rahapesu / terrorismi rahastamise tõkestamise järelevalveasutused saavad oma ülesandeid täielikult täita.

(4) Järelevalveasutuste kohapealsete kontrollide arvu kasv

<u>Finantssektor</u>

2017. aasta aruandes soovitati liikmesriikidel kehtestada riskipõhise järelevalve mudel kooskõlas Euroopa järelevalveasutuste 2016. aasta ühiste suunistega riskipõhise järelevalve kohta[54].

---

[52] Käesoleva aruande koostamise ajal on oma riikliku riskihinnangu vastuvõtmisest komisjonile teatanud 13 liikmesriiki. 15 liikmesriiki kavatsevad riskihindamise lõpule viia 2019. aastal. Seda küsimust käsitletakse ka rikkumismenetluste raames, mis on liikmesriikide suhtes algatatud direktiivi osalise ülevõtmise tõttu.

[53] Viienda rahapesuvastase direktiiviga pikendatakse registrite loomise ja uute juurdepääsuõiguste tagamise tähtaega. Liikmesriikidel on äriühingute registrite loomiseks aega 10. jaanuarini 2020 ja usaldusfondide registrite loomiseks 10. märtsini 2020.

[54] Vt Euroopa järelevalveasutuste ühised suunised, riskipõhise järelevalve suunised; 07.4.2017: https://esas-joint-committee.europa.eu/Publications/Guidelines/Joint%20Guidelines%20on%20risk-based%20supervision_EN%20%28ESAs%202016%2072%29.pdf.

Mitu liikmesriiki märkisid, et nad teevad investeerimisühingutesse korrapäraseid temaatilisi kontrollkäike. Teised on teatanud, et nad viivad ellu üldisi riskihindamisi.

Aruanne ELi krediidiasutustega seotud hiljutiste väidetavate rahapesujuhtumite hindamise kohta näitab, et järelevalveasutused ei teinud sageli piisavaid kohapealseid kontrolle.

Järelevalveasutused peaksid jätkama kohapealsete kontrollide elluviimist, mis on sageduse ja põhjalikkuse poolest kooskõlas tuvastatud rahapesu / terrorismi rahastamise riskidega. Kontrollide käigus tuleb keskenduda kindlatele tegevusega seotud rahapesu / terrorismi rahastamise riskidele sõltuvalt teatavatest nõrkadest kohtadest, mis kaasnevad toote või teenusega; eelkõige tuleb keskenduda järgmisele: institutsionaalsed investeeringud (eelkõige maaklerite kaudu); privaatpangandus, mille puhul järelevalveasutused peaksid eelkõige hindama tegelikke tulusaajaid käsitlevate eeskirjade järgimist, ning valuutavahetusasutused ja rahasiirdeteenused, mille puhul kontrollid peaksid hõlmama töötajate saadud koolituse läbivaatamist.

Mittefinantssektor

2017. aasta riigiüleses riskihinnangus kutsuti liikmesriike üles tagama, et nende pädevad asutused viivad ellu piisavalt etteteatamata pistelisi kontrolle suures väärtuses tehingute tegijate, kinnisvaraprofessionaalide ja antiigimüüjate juures.

Liikmesriigid järgivad mittefinantssektori kontrollide puhul eri lähenemisviise ja sellise järelevalve kvaliteet varieerub tavaliselt rohkem.

Käesolevas aruandes säilitatakse soovitus korraldada piisav arv kohapealseid kontrolle.

(5) Järelevalveasutused viivad ellu temaatilisi kontrolle

2017. aasta riigiüleses riskihinnangus soovitati järelevalveasutustel õppida paremini tundma rahapesu ja terrorismi rahastamise vastu võitlemise riske, mis asjaomast ärisegmenti mõjutada võivad.

Liikmesriikide vastuste kohaselt eraldab enamik järelevalveasutusi kohustatud isikute sektorite kontrollimisel järelevalveressursse riskipõhiselt. Järelevalveasutuste kontrollid hõlmavad tavaliselt muu hulgas tegeliku tulusaaja ja koolitusnõuete järgimise kontrolli. Enamikus vastustes pole mainitud viimase kahe aasta jooksul rahasiirdesektoris tehtud temaatilisi kontrolle. Järelevalveasutused peaksid jätkuvalt parandama oma arusaamist rahapesu / terrorismi rahastamise riskidest, mis asjaomast ärisegmenti mõjutada võivad. Nad peaksid konkreetselt hindama tegelikku tulusaajat käsitlevate eeskirjade järgimist 2017. aastal kindlaks määratud sektorites.

Käesolevas aruandes säilitatakse liikmesriikidele suunatud soovitus tagada, et järelevalveasutused teeksid temaatilisi kontrolle. Samuti peaksid järelevalveasutused oma ressursse temaatiliste kontrollide jaoks paremini koondama.

(6) Kaalutlused kohustatud isikute loetelu laiendamiseks

2017. aasta aruandes osutati mõnele teenusele/tootele, mis ei olnud reguleeritud ELi rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise raamistikuga, ning kutsuti liikmesriike üles laiendama rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise korra kohaldamisala sellistele spetsialistidele, kes on erilise riski all.

Neljanda rahapesuvastase direktiiviga laiendati rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise korra kohaldamisala nendele spetsialistidele. Enamiku liikmesriikide vastused ja ülevõtmise kontroll näitavad, et üldiselt seda soovitust järgiti. Samuti

kohaldab mõni liikmesriik juba viienda rahapesuvastase direktiivi sätteid uute kohustatud isikute kohta.

Käesolevas aruandes säilitatakse soovitus pöörata erilist tähelepanu nendele spetsialistidele, kes on erilise riski all, sealhulgas viiendas rahapesuvastases direktiivis sätestatud uutele kohustatud isikutele (kinnisvaraagendid, kunsti- ja antiigikaupmehed ning konkreetsed väga suure väärtusega kaupadega kauplejad, kui nad aktsepteerivad teatavat künnist ületavaid sularahamakseid, virtuaalvaluuta vahetamise platvormid ja rahakotiteenuse pakkujad).

(7) Kliendi suhtes rakendatavate hoolsusmeetmete asjakohasus juhutehingute korral

2017. aasta aruandes juhiti tähelepanu asjaolule, et juhutehingute puhul, mille väärtus ei ületa 15 000 eurot, kehtib vabastus hoolsusmeetmete rakendamisest kliendi suhtes, ning kutsuti liikmesriike üles määrama kindlaks madalama künnise, mis on asjakohane, arvestades rahapesu / terrorismi rahastamise riske, mis on riigi tasandil kindlaks tehtud.

Juhutehingute künnis erineb liikmesriigiti. Mõni liikmesriik kohaldab rahasiirde või valuutavahetusasutuste suhtes künniseid, mida võib endiselt kõrgeks pidada. Seetõttu on tehingute tõhus järelevalve keerulisem.

Käesolevas aruandes säilitatakse 2017. aasta soovitus ja kutsutakse liikmesriike üles andma suuniseid juhutehingute määratlemiseks ning sätestama kriteeriumid tagamaks, et valuutavahetusasutuste ja rahasiirete puhul ei hiilitaks mööda kliendi suhtes rakendatavate hoolsusmeetmete eeskirjadest, mida kohaldatakse ärisuhete suhtes.

(8) Kliendi suhtes rakendatavate hoolsusmeetmete asjakohasus pangahoidla teenuste ja samalaadsete teenuste korral

2017. aasta aruandes soovitati kehtestada asjakohased kaitsemeetmed, et jälgida tõhusalt pangahoidla teenuseid, eelkõige selliseid, mida osutavad finantsasutused, ning samalaadseid hoiuteenuseid, mida osutavad mittefinantsteenuste pakkujad.

Liikmesriikide vastused näitavad, et nimetatud tegevuste suhtes kohaldatakse rahapesu / terrorismi rahastamise tõkestamise eeskirju, olenemata sellest, kas need on välja töötanud krediidiasutus või mitte. Mõnes liikmesriigis osutavad neid teenuseid üksnes finantsasutused.

Käesolevas aruandes säilitatakse soovitus tagada kliendi suhtes rakendatavate hoolsusmeetmete asjakohane tase pangahoidla teenuste ja samalaadsete teenuste puhul.

(9) Regulaarne koostöö pädevate asutuste ja kohustatud isikute vahel

2017. aasta aruandes soovitati tõhustada koostööd, et tuvastada kahtlased tehingud lihtsamini, suurendada kahtlaseid tehinguid käsitlevate teadete arvu ja kvaliteeti, anda suuniseid riskide, kliendi suhtes rakendatavate hoolsusmeetmete ja aruandlusnõuete kohta. See on võimalik saavutada peamiselt seeläbi, kui rahapesu andmebürood annavad kohustatud isikutele tagasisidet aruannete kvaliteedi ja ka tüpoloogia kohta. Tagasiside puudusele on probleemina tähelepanu juhitud mitmes sektoris, eelkõige järgmistes sektorites: hasartmängud, maksunõustajad, audiitorid, välised raamatupidamisteenuse osutajad, notarid ja muud sõltumatud õigusteenuse osutajad ning rahasiire.

Analüüs ja hindamine selle aruande eesmärgil, mis käsitleb rahapesu andmebüroode vahelise koostöö raamistiku hindamist, näitas, et paljudes liikmesriikides on rahapesu andmebüroode tagasiside kohustatud isikutele endiselt puudulik, vaatamata selliste sise-eeskirjade ja sektoripõhiste suuniste olemasolule, milles seda nõuet käsitletakse.

Käesolevas aruandes säilitatakse kõnealune soovitus osaliselt ning nõutakse pädevate asutuste ja kohustatud isikute vahelise koostöö tõhustamist.

(10) Erikoolitus ja täiendkoolitus kohustatud isikutele

2017. aasta aruandes esitatud soovituse kohaselt tuleks pädevate asutuste pakutavatel koolitustel käsitleda organiseeritud kuritegelike ühenduste sisseimbumise ja nende poolt omandamise riski, eelkõige hasartmängusektoris ning seoses usaldusfondi- ja äriühinguteenuste pakkujate, maksunõustajate, audiitorite, väliste raamatupidamisteenuse osutajate, notarite ja muude sõltumatute õigusteenuse osutajatega ning seoses mõne teenuseosutajaga (kapitali struktuuri, tööstusstrateegia, ettevõtete ühinemiste ja ostu valdkonnas), kinnisvara ja rahasiirdega.

Enamik liikmesriike teatas, et pakutud on koolitusi, nagu soovitatud, ja ka suuniseid rahapesu / terrorismi rahastamise tõkestamise kohustuste kohta eri sektorites.

Käesolevas aruandes säilitatakse soovitus pakkuda lisakoolitust, eelkõige 2017. aasta riigiüleses riskihinnangus kindlaks määratud kohustatud isikutele, kes on erilise riski all, või uutele kindlaks määratud kohustatud isikutele.

(11) Pädevate asutuste / iseregulatsiooni organite iga-aastane aruandlus rahapesu / terrorismi rahastamise tõkestamise meetmete kohta, mida on võtnud nende vastutuse alla kuuluvad kohustatud isikud

2017. aasta riigiülene riskihindamine näitas, et see aruandekohustus aitas riikide ametiasutustel ellu viia riiklikke riskihindamisi ning võtta ennetavamaid meetmeid, et tegeleda nõrkade kohtade või tegematajätmistega, et täita rahapesu / terrorismi rahastamise tõkestamise nõudeid, eelkõige kinnisvarasektoris ja maksunõustajate, audiitorite, väliste raamatupidamisteenuste osutajate, notarite ja muude sõltumatute õigusteenuse osutajate puhul.

Mõnes liikmesriigis on iseregulatsiooni organid alles hiljuti oma järelevalvetegevust alustanud, sest teatavad sektorid, peamiselt mittefinantsettevõtted ja -kutsealad, on lisatud alles neljanda rahapesuvastase direktiiviga. Seega on praegu olemas üksikasjalik statistika, nagu nõutud soovituses teatavate mittefinantsettevõtetele ja -kutsealadele kohta. Mõni liikmesriik ei nõustu järelevalvetegevust käsitlevate iga-aastaste aruannete kasulikkusega.

Käesolevas aruandes säilitatakse kõnealune soovitus ja innustatakse iseregulatsiooni organeid täitma rahapesuvastase võitluse järelevalves ennetavamat rolli.

4.3.2. Riskianalüüs toodete/teenuste kaupa – konkreetsed soovitused

Peale eelnimetatud soovitustes mainitu on vaja järgmisi toote-/sektoripõhiseid meetmeid[55]:

(1) Sularaha ja rahalaadsed varad

- Oma riskihindamise käigus peaksid liikmesriigid võtma arvesse sularahamaksetega kaasnevaid riske ja võtma asjakohaseid maandamismeetmeid;
- ametiasutused peaksid tegutsema summade puhul, mis on väiksemad kui deklareerimise künnis 10 000 eurot, kui on alust arvata, et tegemist võib olla kuritegeliku tegevusega.

(2) Finantssektor

- Liikmesriigid peaksid tõhustama järelevalve- ja tuvastussüsteeme, mida kohaldatakse selliste toodete suhtes, mis on terrorismi rahastamise riskidele avatumad. Finantsasutustel pole tavaliselt juurdepääsu asjakohasele teabele (sageli õiguskaitseasutuste valduses), mis aitaks neil teha kindlaks terrorismi rahastamise riskid enne nende realiseerumist. Samuti võib õiguskaitseasutuste

[55] Lisateavet konkreetseid tooteid/sektoreid käsitlevate soovituste kohta leiab komisjoni talituste töödokumendist SWD(2019) 650.

jõupingutusi terrorismi ja terrorivõrgustike toimimise tõkestamisel takistada nende suutmatus saada finantsvoogude kohta teavet, mida saavad esitada üksnes finantsasutused;

- seoses rahapesuriskidega on oluline, et liikmesriigid töötaksid välja tegelike tulusaajate registrid ja täiustaksid neid, et aidata kaasa hoolsusmeetmete rangele rakendamisele klientide suhtes;
- liikmesriigid peaksid jätkama temaatiliste kontrollide tegemist, keskendudes eri valdkondadele olenevalt sektorist/tootest. Konkreetse sektori asjakohastes ettevõtetes tehtavate kohapealsete kontrollide puhul on aegasäästvam valida riskivaldkonnad, mitte teha üldist kontrolli; see annab järelevalveasutustele selge ülevaate parimatest tavadest ja kõige suurematest puudujääkidest;
- koolituse ja suuniste pakkumine riskitegurite kohta, nagu vahetu kontaktita suhtlus, *offshore* kutselised vahendajad / kliendid ja keerulised või varistruktuurid, ning
- ELi krediidiasutustega seotud hiljutiste väidetavate rahapesujuhtumite hindamise kohta koostatud aruande järelduste järelmeetmed.

(3) Mittefinantssektor ja -tooted – teatavad mittefinantsettevõtted ja -kutsealad

- Liikmesriigid peaksid tagama, et pädevad asutused / iseregulatsiooni organid pakuvad koolitust ja suuniseid riskitegurite kohta, keskendudes eeskätt vahetu kontaktita ärisuhetele, *offshore* kutselistele vahendajatele, klientidele või jurisdiktsioonidele ja keerulistele või varistruktuuridele;
- liikmesriigid peaksid tagama, et iseregulatsiooni organid / pädevad asutused viivad ellu temaatilisi kontrolle tegeliku tulusaaja tuvastamise nõuete täitmise üle;
- pädevad asutused / iseregulatsiooni organid peaksid esitama liikmesriikidele iga aasta aruanded meetmete kohta, mida on võetud kontrollimiseks, kas kohustatud isikud täidavad kohustust rakendada kliendi suhtes hoolsusmeetmeid; muu hulgas tuleks keskenduda tegeliku tulusaaja nõuetele, kahtlasi tehinguid käsitlevatele teadetele ja sisekontrollile, ning
- liikmesriigid peaksid tagama, et teenuseosutajad, kes nõustavad ettevõtteid seoses kapitali struktuuri, tööstusstrateegia ja seonduvate küsimustega ning pakuvad nõu ja teenuseid ettevõtete ühinemise ja ostu asjus, täidavad tegelikku tulusaajat puudutavaid kohustusi.

(4) Hasartmängusektor

- Pädevad asutused peaks kehtestama teadlikkuse suurendamise kavad, et suurendada (interneti) hasartmängude korraldajate seas teadlikkust ilmnevatest riskiteguritest, mis võivad sektori haavatavust mõjutada, sealhulgas anonüümse e-raha ja virtuaalvääringute kasutamine ning volitamata interneti hasartmängude korraldajate turuletulek. Rahapesu andmebüroode tagasiside kahtlaseid tehinguid käsitlevate teadete kvaliteedi kohta parandaks aruandlust ja esitatud teabe kasutamist. Rahapesu andmebürood peaksid võtma arvesse hasartmängusektori erisusi, kui nad töötavad ELi tasandil välja kahtlasi tehinguid käsitleva teate standardvormid;
- lisaks koolituse pakkumisele peaksid liikmesriigid tagama töötajatele, vastavuskontrolli spetsialistidele ja jaemüüjatele piisava koolituse, mille puhul keskendutakse asjakohaste toodete/ärimudelite asjaomase riski hindamisele, ning
- kohustatud isikutele tuleks anda lisasuuniseid mõiste „mitu toimingut, mis näivad olevat omavahel seotud“ kohta.

(5) Vahendite kogumine ja ülekandmine mittetulundusühenduse kaudu

- Liikmesriigid peaksid tagama, et mittetulundusühendused osalevad riiklikus riskihindamises rohkem;

- liikmesriigid peaksid töötama välja teabe- ja teadlikkuse suurendamise programmid, mis käsitlevad mittetulundusühenduste kuritarvitamise riski, ning andma neile ühendustele teadlikkust suurendavaid materjale, ning
- liikmesriigid peaksid rohkem analüüsima riske, millega mittetulundusühendused kokku puutuvad.

(6) Uued tooted/sektorid – professionaalne jalgpall, vabasadamad, investoritele kodakondsuse ja elamisloa andmise kavad

- Professionaalne jalgpall – liikmesriigid peaksid kaaluma, millistel osalistel peaks olema kohustus teatada kahtlastest tehingutest ning milliseid nõudeid tuleks kohaldada kontoomanike ja raha saajate päritolu kontrolli ja registreerimise suhtes.
- Vabasadamad – liikmesriigid peaksid rakendama sõltumatuid korrapäraseid rahapesuvastaseid auditeid kokkulepitud vabatsooni ettevõtjate vastavuskontrollifunktsioonide suhtes ning tagama rahapesuvastaste menetluste piisava ja järjepideva järgimise ning juba õiguses sätestatud järelevalve.
- Investoritele kodakondsuse ja elamisloa andmise kavad – liikmesriigid peaksid analüüsima investorite kodakondsuse ja elamislubadega seotud rahapesuriske.

5. JÄRELDUS

Komisjon jälgib asjaomase riigiülese riskihinnangu soovituste rakendamist ka edaspidi ning esitab taas aruande hiljemalt 2021. aastal. Läbivaatamisel hinnatakse muu hulgas seda, kuidas ELi ja riigi tasandi meetmed mõjutavad riskitasemeid, ning uuritakse õigusraamistiku uusimate muudatuste mõju. Samuti viib komisjon ellu uuringu neljanda rahapesuvastase direktiivi tõhusa rakendamise kohta liikmesriikides.